

Πίνακας 1: Συνηθισμένες σεξουαλικές συμπεριφορές στην παιδική ηλικία**Παιδιά προσχολικής ηλικίας (μικρότερα των 4 ετών)**

- Εξερευνούν και αγγίζουν ιδιωτικά μέρη του σώματος, δημοσίως και όταν είναι μόνο τους
- Τρίβουν τα γεννητικά τους όργανα (με το χέρι ή σε αντικείμενα)
- Δείχνουν τα ιδιωτικά τους μέρη σε άλλους
- Προσπαθούν να αγγίζουν το στήθος της μητέρας ή άλλων γυναικών
- Αφαιρούν τα ρούχα τους και θέλουν να είναι γυμνά
- Επιχειρούν να δουν τους άλλους ενώ είναι γυμνοί ή καθώς γδύνονται (π.χ. μέσα στο μπάνιο)
- Κάνουν ερωτήσεις σχετικά με το σώμα – το δικό τους αλλά και των άλλων- και τις σωματικές λειτουργίες
- Μιλάνε σε παιδιά της ηλικίας τους για σωματικές λειτουργίες όπως τα «κακά» και τα «τσίσα»

Νεαρά παιδιά (ηλικίας περίπου 4-6 ετών)

- Αγγίζουν σκοπίμως ιδιωτικά μέρη του σώματός τους (αυνανισμός), ενίοτε και κατά την παρουσία άλλων
- Επιχειρούν να δουν τους άλλους ενώ είναι γυμνοί ή καθώς γδύνονται
- Μιμούνται τη συμπεριφορά ζευγαριών σε ραντεβού (όπως το φιλί ή το κράτημα του χεριού)
- Μιλάνε για τα ιδιωτικά μέρη του σώματος και χρησιμοποιούν “κακές” λέξεις, ακόμη και όταν δεν καταλαβαίνουν το νόημά τους
- Εξερευνούν τα ιδιωτικά τους μέρη μαζί με άλλα παιδιά της ηλικίας τους (π.χ. «παίζουν τον γιατρό», «θα σου δείξω τα δικά μου αν μου δείξεις εσύ τα δικά σου», κ.λπ.)

Παιδιά σχολικής ηλικίας (περίπου 7-12 ετών)

- Αγγίζουν σκοπίμως ιδιωτικά μέρη του σώματός τους (αυνανισμός), συνήθως σε ιδιωτικό χώρο
- Παίζουν παιχνίδια με παιδιά της ηλικίας τους που περιλαμβάνουν σεξουαλική συμπεριφορά (όπως το «αλήθεια ή θάρρος», αναπαριστούν την οικογένεια ή το ζευγάρι)
- Επιχειρούν να δουν τους άλλους ενώ είναι γυμνοί ή καθώς γδύνονται
- Κοιτάζουν φωτογραφίες γυμνών ή εν μέρει γυμνών ατόμων
- Βλέπουν και ακούνε σεξουαλικού περιεχομένου υλικό στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, ταινίες, παιχνίδια, διαδίκτυο, μουσική, κ.λπ.)
- Επιθυμούν μεγαλύτερη ιδιωτικότητα (για παράδειγμα, δεν επιθυμούν να γδύνονται μπροστά σε άλλους ανθρώπους) και είναι απρόθυμα να μιλήσουν σε ενήλικες για ζητήματα σεξουαλικού περιεχομένου
- Αρχίζουν να έλκονται σεξουαλικά/ να ενδιαφέρονται για τους συνομηλίκους τους

Πίνακας 2: Τι να διδάξουμε και πότε

Παιδιά προσχολικής ηλικίας (μικρότερα των 4 ετών)

Βασικές Πληροφορίες

- Τα αγόρια και τα κορίτσια είναι διαφορετικά
- Τις ακριβείς ονομασίες για τα μέρη του σώματος των αγοριών και των κοριτσιών
- Τα μωρά προέρχονται από τις μαμάδες
- Κανόνες σχετικά με τα προσωπικά όρια (για παράδειγμα, πρέπει να κρατάνε τα ιδιωτικά τους μέρη καλυμμένα, να μην αγγίζουν τα ιδιωτικά μέρη των άλλων παιδιών)
- Παρέχουμε απλές απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις σχετικά με το σώμα και τις σωματικές λειτουργίες.

Πληροφορίες περί της ασφάλειας

- Η διαφορά μεταξύ των αγγιγμάτων που είναι «εντάξει» (τα οποία είναι ανακουφιστικά, ευχάριστα και ευπρόσδεκτα) και των αγγιγμάτων που δεν είναι «εντάξει» (τα οποία είναι παρεμβατικά, άβολα, ανεπιθύμητα ή επώδυνα)
- «Το σώμα σου ανήκει σε εσένα»
- Όλοι/ όλες έχουμε το δικαίωμα να λέμε “όχι” στο άγγιγμα κάποιου/ κάποιας, ακόμη κι αν είναι ενήλικας/ -η
- Κανείς -παιδί ή ενήλικας- δεν έχει το δικαίωμα να αγγίξει τα ιδιωτικά σου μέρη
- Είναι «εντάξει» να λες “όχι” όταν οι μεγάλοι σου ζητούν να κάνεις πράγματα που δεν είναι σωστά, όπως το να αγγίζεις τα προσωπικά σου μέρη ή να κρατάς μυστικά από τη μαμά ή τον μπαμπά
- Υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε μια “έκπληξη” -που είναι κάτι που θα αποκαλυφθεί κάποια στιγμή σύντομα, όπως ένα δώρο- και σε ένα “μυστικό”, το οποίο είναι κάτι που δεν πρέπει ποτέ να πεις. Τονίζουμε ότι δεν είναι ποτέ «εντάξει» να κρατάμε μυστικά από τη μαμά και τον μπαμπά.

Νεαρά παιδιά (ηλικίας περίπου 4-6 ετών)

Βασικές Πληροφορίες

- Το σώμα των αγοριών και των κοριτσιών αλλάζει καθώς μεγαλώνουν
- Απλές εξηγήσεις για το πώς μεγαλώνουν τα μωρά στη μήτρα της μητέρας τους και σχετικά με τη διαδικασία της γέννησης
- Κανόνες σχετικά με τα προσωπικά όρια (για παράδειγμα, κρατάμε τα ιδιωτικά μας μέρη καλυμμένα, δεν αγγίζουμε τα ιδιωτικά μέρη των άλλων παιδιών)
- Απλές απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις σχετικά με το σώμα και τις σωματικές λειτουργίες.
- Το άγγιγμα των ιδιωτικών μερών μπορεί να είναι ευχάριστο, αλλά είναι κάτι που κάνουμε όταν είμαστε μόνοι/ -ες

Πληροφορίες περί της ασφάλειας που μοιραζόμαστε με το παιδί

- Σεξουαλική κακοποίηση είναι όταν κάποιος/ -α αγγίζει τα ιδιωτικά σου μέρη ή σου ζητάει να αγγίξεις τα ιδιωτικά του/ της μέρη
- Είναι σεξουαλική κακοποίηση ακόμη και αν πρόκειται για κάποιον/ κάποια που γνωρίζεις
- Για τη σεξουαλική κακοποίηση δε φταίει ΠΟΤΕ ένα παιδί
- Αν ένας ξένος προσπαθήσει να σε πείσει να τον/ την ακολουθήσεις, τρέξε και πες το σε έναν γονιό, δάσκαλο/ δασκάλα, γείτονα/ γειτόνισσα, αστυνομικό ή άλλον έμπιστο ενήλικα.
- Σε ποιον να το εκμυστηρευτείς αν κάποιος/ -α σου κάνει πράγματα που δεν είναι «εντάξει» ή σου ζητά να του/ της κάνεις πράγματα που δεν είναι «εντάξει».

Παιδιά σχολικής ηλικίας (περίπου 7-12 ετών)

Βασικές Πληροφορίες

- Τι να περιμένουν και πώς να αντιμετωπίσουν τις αλλαγές της εφηβείας (συμπεριλαμβανομένης της εμμήνου ρύσεως και των «υγρών ονείρων»)
- Βασικά στοιχεία για την αναπαραγωγή, την εγκυμοσύνη και τον τοκετό
- Τους κινδύνους της σεξουαλικής δραστηριότητας (εγκυμοσύνη, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα)
- Βασικές πληροφορίες περί της αντισύλληψης
- Ο αυνανισμός είναι κάτι το συνηθισμένο και δε συνδέεται με μακροπρόθεσμα προβλήματα, αλλά πρέπει να τελείται ιδιωτικά

Πληροφορίες περί της ασφάλειας που μοιραζόμαστε με το παιδί

- Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει ή να μην περιλαμβάνει άγγιγμα
- Πώς να διατηρούμε την ασφάλεια και τα προσωπικά μας όρια όταν συνομιλούμε με -ή γνωρίζουμε- ανθρώπους στο διαδίκτυο
- Πώς να αναγνωρίζουμε και να αποφεύγουμε επικίνδυνες κοινωνικές καταστάσεις
- Κανόνες των ραντεβού